

Oslobođenje: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarala: Zinaida Delilović

Oslobođenje: Pred bh. institucijama je cijeli set reformskih zakona o pravosuđu. U kojoj mjeri nove reforme mogu pomoći u poboljšanju bh. pravosuđa?

Valentin Inzko: BiH je počela sa ozbiljnom reformom pravosuđa 2003. godine i, kao i u svakom drugom društvu, taj proces traje. Dokazano je nebrojeno puta da društvo istinski počinje napredovati kada pravosuđe počne da funkcioniše i kada se uspostavi vladavina prava – jednako za sve. Po mom mišljenju, od suštinskog je značaja da institucije imaju instrumente da se efikasno bore protiv kriminala i korupcije.

Nažalost, trenutno postoji problem u vezi sa izmjenama Zakona o krivičnom postupku BiH. Šestomjesečni rok za usklađivanje odredbi ovog zakona sa Ustavom BiH koji je postavio Ustavni sud istekao je u junu, a Parlamentarna skupština još nije usvojila potrebne izmjene i dopune.

Ukoliko sud, zbog neizvršenja njegove ranije odluke, stavi van snage odredbe Zakona o krivičnom postupku BiH na koje se odnosi odluka Ustavnog suda, pravosuđe u BiH će biti ozbiljno ugroženo. Ono neće moći procesuirati ozbiljna krivična djela i korupciju u BiH. Nastupit će pravni vakuum. Predsjednik Ustavnog suda, v.d. glavnog tužioca i predsjednik VSTV-a više

puta su upozorili na negativne posljedice eventualne odluke o stavljanju van snage relavatnih odredbi Zakona o krivičnom postupku BiH.

Nadam se da će organi u BiH shvatiti ozbiljnost situacije. Prije svega, institucije BiH imaju odgovornost da donesu izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku kako bi se provela odluka Ustavnog suda.

Isto tako je važno da sud prepozna stalne napore institucija na rješavanju ovog pitanja. Vijeće ministara do sada nije razmatralo eventualne amandmane na Zakon o krivičnom postupku, ali postoje amandmani u parlamentarnoj proceduri koji bi, suštinski gledano, riješili problem. Drugim riječima, organi BiH nesumnjivo rade na rješavanju ovog pitanja i nadamo se da će Ustavni sud ovo uzeti u obzir.

Također je važno da amandmani na Zakon o krivičnom postupku koji budu usvojeni i dalje omogućavaju puno vršenje državne krivične nadležnosti i da osiguravaju usklađenost sa međunarodnim standardima u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala. BiH treba da bude osposobljena da ispunjava svoje obaveze koje su joj propisane Ustavom.

Cjelokupna međunarodna zajednica, ne samo Ured visokog predstavnika, sa velikom pažnjom prati ovo pitanje i zabrinuta je zbog mogućih posljedica. Mi želimo da krivično zakonodavstvo BiH ojača borbu protiv kriminala i korupcije, a ne da se država onemogući da vrši svoje nadležnosti i ispunjava obaveze u pogledu očuvanja pravnog poretka.

Oslobođenje: Dokazivanje korupcije i do sada je bilo jako teško. Da li će se izmjenama ZKP-a još više otežati dokazivanje koruptivnih krivičnih djela putem posebnih istražnih radnji (za koje advokati tokom sudskih procesa najčešće tvrde da su nezakoniti dokazi)?

Valentin Inzko: Ne mislim da pretjerujem ako kažem da bi takav scenario značio vrlo ozbiljan udarac borbi protiv kriminala i

korupcije.

Nažalost, Parlament do sada nije imao političku volju da ove amandmane na Zakon o krivičnom postupku BiH uputi u hitnu proceduru u Zastupničkom domu. Brzo usvajanje odgovarajućih amandmana eliminiralo bi prijetnju u kojoj bi pravosudne institucije BiH izgubile ogromne kapacitete u borbi protiv korupcije. Ovaj propust je loš pokazatelj onoga šta političke stranke i političari misle kada se radi o vladavini prava i borbi protiv kriminala i korupcije.

Ako se odgovarajući amandmani ne usvoje i odredbe za koje je utvrđeno da su neustavne budu stavljene van snage odlukom Ustavnog suda, teško je predvidjeti sve posljedice koje mogu nastati po predmete koji su u toku i da li će ti predmeti ikada biti pravilno suđeni. S jedne strane, posebne mjere koje su preduzete na prikupljanju dokaza u većini slučajeva će biti nezakonite, a s druge strane, posebne istražne mjere neće biti dozvoljene u budućnosti u istraživanju određenih slučajeva.

Pored toga, ovo se odnosi i na odredbe koje predstavljaju pravni osnov za podizanje optužnica, tako da može postati upitno čak i to da li će državno tužilaštvo uopće biti u mogućnosti da na zakonit način podiže optužnice. Krajnji ishod je da će državno pravosuđe biti ozbiljno paralizirano u vršenju svoje krivične nadležnosti. To bi u suštini bilo isto kao da uopće i nema Tužilaštva.

Oslobođenje: Ustavni sud BiH je prošle godine utvrdio da određeni aspekti ZKP-a nisu u skladu sa ustavom. Šta nas očekuje u slučaju da se te odredbe stave van snage? I u kojoj mjeri će to utjecati i na dokazivanje slučajeva korupcije?

Valentin Inzko: Upravo tako. O tome pričam cijelo vrijeme. Postoji ozbiljan rizik da će Ustavni sud BiH vrlo brzo odlučiti da donese odluku u vezi sa neizvršenjem njegove ranije odluke koja se odnosi na Zakon o krivičnom postupku i da će gore spomenute odredbe staviti van snage.

Te odredbe reguliraju kada su dozvoljene posebne istražne mjere, kao što je presretanje telekomunikacija ili kontrolirana isporuka. Ove mjere su posebno važne u istraživanju slučajeva organiziranog kriminala i korupcije. Isto tako, ovo se odnosi i na odredbe koje reguliraju kada se može dati imunitet u zamjenu za svjedočenje, kao i određeni aspekti trajanja istraga i generalne odredbe koje služe kao pravni osnov za podizanje optužnica u svim slučajevima.

Ako Ustavni sud ove odredbe stavi van snage, to će imati efekat na sve predmete u kojima su ove mjere primijenjene. Procjenjuje se da bi se to odnosilo na između 50 i 100 predmeta, u zavisnosti od faze postupka u kojoj se nalaze. A eventualni budući predmeti svakako bi bili ugroženi jer posebne istražne mjere ne bi bile dozvoljene u ogromnom broju krivičnih djela, posebno djela korupcije i zloupotrebe položaja.

Oslobođenje: S obzirom na te odredbe, da li to znači da će neko ko je presuđen moći na neki način tražiti revidiranje svoje presude?

Valentin Inzko: Pravosnažne presude su pravosnažne presude. Zakon o krivičnom postupku, i naravno Ustav, propisuju koji pravni lijekovi se mogu iskoristiti, u kojim slučajevima i u kojim rokovima.

Mi možemo nagađati o raznim stvarima, ali to nas ne približava rješenju za ovu situaciju niti nam osigurava odgovarajući pravni okvir da bi sistem mogao funkcionirati. To bi trebao biti hitni prioritet vlasti: usvojiti odgovarajuće amandmane kojima se implementira odluka Ustavnog suda i omogućava puno vršenje krivične nadležnosti na državnom nivou uz istovremeno ispunjavanje međunarodnih standarda, posebno u oblasti borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala.